

LOVIISAN KAUPUNKI ESIOPETUSSUUNNITELMA 2016

LOVIISAN KAUPUNGIN ESIOPETUSSUUNNITELMA

Sisällys

LOVIISAN KAUPUNGIN ESIOPETUSSUUNNITELMA.....	2
1 Esiopetus Loviisassa.....	4
1.1 Esiopetussuunnitelman perusteet ja Loviisan esiopetussuunnitelma	4
1.2 Esiopetuksen järjestäminen Loviisassa.....	5
2 Esiopetuksen periaatteet Loviisassa.....	6
2.1 Tavoitteet ja tehtävä	6
2.2 Esiopetuksen arvoperusta	7
2.3 Oppimiskäsitys esiopetuksessa	8
2.4 Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa.....	9
3 Kasvua ja oppimista tukeva toimintakulttuuri	13
3.1 Toimintakulttuurin periaatteet.....	13
3.2 Oppimisympäristöt esiopetuksessa.....	15
3.3 Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheissa	16
3.3.1 Yhteistyö eri tahojen kanssa.....	16
3.3.2 Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö	17
3.3.3 Yhteistyö siirtymävaiheissa	18
4 Esiopetuksen toteuttamisen perusteet.....	20
4.1 Monipuoliset työtavat	20
4.2 Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena.....	21
4.3 Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet	22
4.3.1 Ilmaisun monet muodot.....	22
4.3.2 Kielen rikas maailma	23
4.3.3 Minä ja meidän yhteisömme	24
4.3.4 Tutkin ja toimin ympäristössäni	26

4.3.5 Kasvan ja kehityn	27
4.4 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä.....	29
4.4.1 Suomi toisena kielenä esiopetuksessa	29
4.4.2 Maahanmuuttajalapsi Loviisassa.....	30
5 Lapsen kasvun ja oppimisen tuki	31
6 Oppilashuolto	32
7 Liitteet.....	32

1 Esiopetus Loviisassa

1.1 Esiopetussuunnitelman perusteet ja Loviisan esiopetussuunnitelma

Loviisan esiopetussuunnitelma on laadittu perustuen valtakunnalliseen opetussuunnitelman perusteisiin (2014). Tämän opetussuunnitelman lisäksi jokainen esikoulu laatii oman vuosittaisen toimintasuunnitelmansa, joissa tarkennetaan, miten kunnallista opetussuunnitelmaa kussakin esiopetuksen yksikössä kyseisen vuoden aikana toteutetaan.

Valtakunnalliset perusteet, kunnan esiopetussuunnitelma sekä esikoulujen omat toimintasuunnitelmat muodostavat toisiaan täydentävän kokonaisuuden.

Loviisan esiopetussuunnitelma on laadittu yhteistyössä esiopetushenkilöstön, huoltajien ja eri yhteistyötahojen kanssa. Seuraavat paikalliset suunnitelmat ja ohjelmat tukevat esiopetussuunnitelman toteutumista: varhaiskasvatussuunnitelma, perusopetuksen opetussuunnitelma, perusopetuksen aamu – ja iltapäivätoiminnan suunnitelma, valmistavan opetuksen opetussuunnitelma sekä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma.

1.2 Esiopetuksen järjestäminen Loviisassa

Loviisan kaupungissa esiopetusta annetaan pääasiassa kouluissa, mutta myös päiväkodeissa. Ryhmäkoon jäädessä pieneksi, alle 6 lasta, opetusta ei järjestetä erillisenä ryhmänä. Tällöin opetus voidaan toteuttaa esim. yhdysluokkaopetuksena. Koulujen rehtoreilla ja johtajilla on vastuu esiopetuksesta.

Esiopetusta annetaan sekä suomeksi että ruotsiksi ottaen huomioon kieli – ja kulttuuritaustojen eroavaisuudet. Opetussuunnitelmaa noudatetaan riippumatta siitä, missä esiopetusta järjestetään.

Esiopetus kestää yleensä yhden lukuvuoden, ja sitä annetaan vähintään 700 tuntia. Esiopetusta järjestettäessä otetaan huomioon, että opetukseen osallistuvilla lapsilla on mahdollisuus käyttää muita varhaiskasvatuspalveluja.

Jos esiopetukseen osallistuva lapsi käyttää lisäksi muita varhaiskasvatuspalveluja eli aamu – ja iltapäivähoitoa, lapsen päivä tulee rakentaa kokonaisuudeksi ottaen huomioon esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen tavoitteet. Esiopetuksen, ohjauksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana tulee olla huolenpito lapsen hyvästä ja turvallisesta päivästä.

2 Esiopetuksen periaatteet Loviisassa

2.1 Tavoitteet ja tehtävä

Esiopetus on tärkeä ajanjakso lapsen elämässä. Tavoitteena on, että kunkin lapsen oppimisen polku varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja edelleen perusopetukseen jatkuu yhtenäisenä lapsen tarpeista käsin.

Loviisassa esiopetuksen tavoitteena on tukea ja kannustaa lasta koululaiseksi kasvamisessa. Esiopetuksen tehtävänä on opettaa ja harjoittaa lapsen kouluvalmiuksia sekä vahvistaa oppimisen ja kehittymisen edellytyksiä. Itsenäiseen työskentelyyn tarvittavat taidot auttavat lasta läpi elämän. Näitä ovat esim. keskittyminen, omaan tekemiseen, ohjeiden kuunteleminen ja niiden noudattaminen, työn aloittaminen, loppuun asti suorittaminen.

Yhtä tärkeänä tavoitteena koululaiseksi kasvamisessa on lapsen sosiaalisten taitojen vahvistaminen. Lapsen itseluottamus lisääntyy ryhmässä olemisen taitojen kehittyessä, oppimalla olemaan ns. "ihmisenä ihmiselle". Näitäkin taitoja harjoitellaan myös loppuelämää varten.

Esiopetus on tavoitteellista toimintaa. Toimintaa suunnitellaan siten, että jokainen lapsi kohtaa itselleen sopivan suuruisia haasteita. Näin lapsi voi nauttia omasta tekemisestään ja löytää oppimisen iloa. Samalla itseluottamus ja usko itseensä oppijana vahvistuvat.

Huoltajien osallisuus on esiopetuksen yksi voimavaroista. Yhteistyössä heidän kanssaan lasten ainutlaatuisuus voidaan ottaa paremmin huomioon ja toiminnasta tulee kaikin puolin rikkaampaa.

2.2 Esiopetuksen arvoperusta

Loviisan esiopetuksessa toiminta painottuu koululaiseksi kasvamisen tukemiseen ja sosiaalisten taitojen kehittämiseen.

Loviisassa esiopetus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Lapsella on lupa saada olla pieni. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Tärkeää on lapsen turvallisuuden tunteen sekä omanarvontunteen vaaliminen. Lapsella tulee olla koko ajan tunne siitä, että aikuinen on läsnä ja häntä varten.

Lapsella on oikeus oppia leikkien ja iloita oppimastaan. Erilaiset oppimistyylit on tärkeä huomioida toimintaa suunniteltaessa. Kannustava palaute ja hyväksyvä ilmapiiri ovat olennainen osa esiopetusta.

Jokaisella lapsella on oikeus hyvään opetukseen. Tasavertaisuus ja oikeudenmukainen kohtelu kuuluvat hyvään esiopetukseen. Lapsella on oikeus ilmaista itseään ja ajatuksiaan, käsitellä tunteita ja ristiriitoja sekä kokeilla ja opetella uusia asioita. Esiopetus tukee lapsen kykyä ymmärtää arvoja, noudattaa terveellisiä elämäntapoja sekä kehittää tunnetaitojaan ja kauneudentajujaan. Esiopetuksessa noudatetaan kestävän elämäntavan periaatteita.

Esiopetuksessa painotetaan henkilöstön ja huoltajien yhteistyötä. Kunnioittava suhtautuminen kotien erilaisiin arvoihin ja kasvatusnäkömyksiin on rakentavan vuorovaikutuksen ja opetuksen perusta.

2.3 Oppimiskäsitys esiopetuksessa

Esiopetuksen oppimiskäsityksen mukaan lapsi omaksuu uusia tietoja ja taitoja vuorovaikutuksessa toisten lasten, opettajien, eri yhteisöjen ja lähiympäristön kanssa. Oppiminen on kokonaisvaltainen tapahtuma, jossa toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset ja ajattelu yhdistyvät.

Loviisassa painotetaan lapsen omaa toimintaa ja luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa oppijana. Lapsi oppii parhaiten itse tekemällä ja kokeilemalla, leikkien, liikkuen, tutkien, itseään ilmaisten ja erilaisiin taiteisiin perustuvassa toiminnassa. Samoin oppimiseen vaikuttaa lapsen kiinnostus opittavaan asiaan. Oppimisen lähtökohtana ovat kunkin lapsen aiemmat kokemukset ja hänen osaamisensa. Myönteiset tunnekokemukset, ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista. Positiivinen ilmapiiri innostaa lapsia kokeilemaan uusia asioita. Myönteinen palaute on tärkeää. Tavoitteena on, että uusien tietojen ja taitojen oppiminen herättää lapsessa halun oppia lisää.

Lasta kuunnellaan, kuullaan ja hänen kanssaan keskustellaan sekä ohjataan häntä ottamaan huomioon toiset. Näin lapselle syntyy kokemus ryhmän ja yhteisön jäsenyydestä.

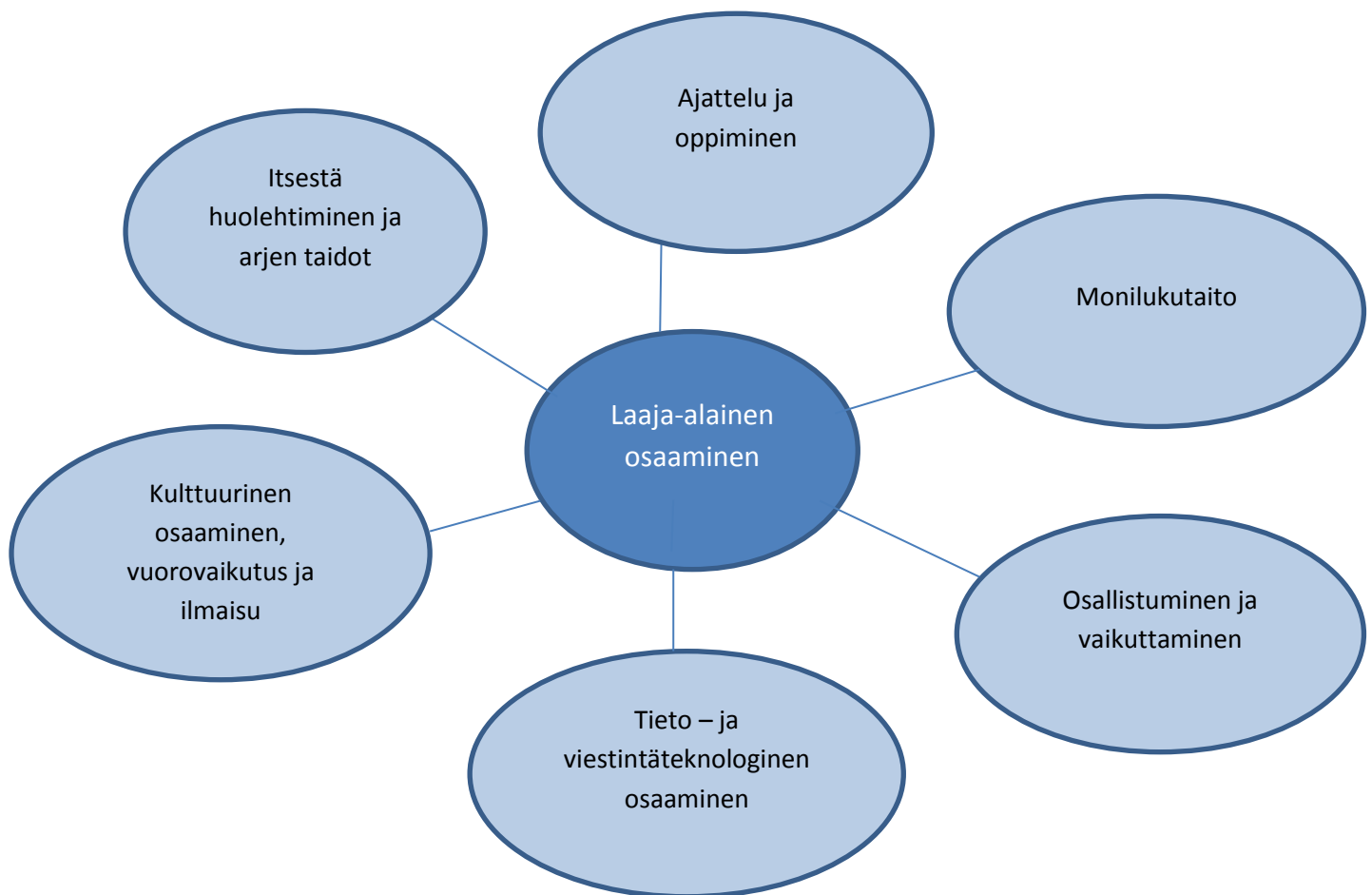
2.4 Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi elämän.

Loviisan esiopetuksessa painopisteenä on lapsen kokonaisvaltainen oppiminen. Toiminnassa hyödynnetään paljon erilaisia teemoja ja projekteja. Koska esiopetus muodostuu kokonaisuuksista, laaja-alainen osaaminen otetaan huomioon kaikessa esiopetuksen toiminnassa: toimintakulttuuria ja oppimisympäristöjä kehitettäessä sekä kasvatus- ja opetustyössä.

Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen edistää lasten kasvua yksilöinä ja yhteisönsä jäseninä. Esiopetuksessa painopisteenä ovat kestävän elämäntavan sosiaaliset ja kulttuuriset näkökulmat. Lasten laaja-alaisen osaamisen kehittymiseen vaikuttaa opeteltavia tietosisältöjä enemmän se, miten esiopetuksessa työskennellään, millaisiksi oppimisympäristöt rakennetaan sekä miten lasten oppimista ja hyvinvointia tuetaan.

Loviisassa esiopetuksen laaja-alaisen osaamisen painopisteitä on kuusi:

Ajattelu ja oppiminen

Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa ryhmässä muiden lasten kanssa. Taidot muodostavat perustan muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Lapsen ajattelun tukemisessa tärkeää on keskustella lapsen kanssa olemalla aidosti kiinnostunut ja läsnä. Keskusteluissa aikuisen on hyvä ohjata lasta pohtimaan itse asian eri puolia, ei niinkään antaa valmiita vastuksia.

Lapsen muistin ja mielikuvituksen kehittymistä tuetaan esimerkiksi satujen, lorujen, musisoinnin ja draamatoiminnan avulla. Leikin, pelien ja erilaisten ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien käyttö tarjoaa lapselle elämyksiä sekä oivaltamisen ja uuden löytämisen iloa. Monipuolinen liikkuminen ja havaintomotoriset harjoitukset tukevat lapsen oppimista.

Lasta kannustetaan kokeilemaan ja opettelemaan myös hänelle vaativia asioita ja häntä ohjataan kysymään ja kyseenalaistamaan. Häntä rohkaistaan iloitsemaan onnistumisista ja kannustamaan toisia sekä samalla olemaan lannistumatta epäonnistumisista. Toimintaa dokumentoidaan, siitä keskustellaan, ja sen onnistumista pohditaan yhdessä lapsen kanssa. Samalla autetaan lasta havaitsemaan edistymistään ja oppimistaan. Lapsen ajattelun kehittyminen voi näkyä esimerkiksi oman toiminnan ohjauksen kehittämisessä.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Vuorovaikutustaidoilla sekä kyvyllä ilmaista itseään ja ymmärtää muita on tärkeä merkitys yksilön toimintakyvylle ja hyvinvoinnille kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa. Taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä kuuluu hyvään vuorovaikutukseen ja kulttuuriseen osaamiseen.

Loviisan esiopetuksessa oman identiteetin kehittymisen perusedellytyksenä nähdään oma kieli ja kulttuuri. Lasta kannustetaan olemaan rohkeasti oma itsensä ja autetaan kehittämään itsensä ilmaisemisen taitoaan.

Esiopetuksessa tarjotaan lapselle mahdollisuuksia harjoitella vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja turvallisesti vertaisryhmän ja lähiyhteisön aikuisten kanssa. Mahdollisia ristiriitatilanteita ratkotaan lapsen kanssa yhdessä samalla ohjaten lasta itseään olemaan ratkaisijana aktiivisessa roolissa.

Esiopetuksessa painotetaan hyviä käytöstapoja. Toisen kunnioittaminen ja erilaisuuden hyväksyminen ovat ensiarvoisen tärkeitä asioita. Erilaisuus on rikkaus. Lapsia rohkaistaan tutustumaan toisiin ihmisiin ja toimimaan heidän kanssaan.

Kulttuuriimme kuuluvat perinteet ovat tärkeitä ja niitä vaalitaan. Myös lasten omat esitykset ja näytelmät ovat tervetullut lisä arkeen. Juhlat, leikit ja yhteistyöhön perustuva toiminta luovat mahdollisuuksia harjoitella käyttäytymistä eri tilanteissa ja erilaisten ihmisten kanssa.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Itsestä huolehtiminen, terveyteen ja turvallisuuteen sekä arjen teknologian hallintaan liittyvät taidot ovat tärkeitä kaikille. Kyse on yksilön hyvinvoinnista sekä kestävään elämäntapaan sitoutumisesta. Esiopetuksessa vahvistetaan lapsen hyvinvointiin liittyviä taitoja sekä ohjataan tekemään kestävä elämäntavan mukaisia valintoja. Esiopetuksessa tuetaan myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen.

Esiopetuksessa lasta ohjataan edellytystensä mukaan huolehtimaan itsestään, toisista, omista tavaroista ja yhteisestä ympäristöstä. Opetuksessa ja yhteistyössä huoltajien kanssa käsitellään lapsen arkielämän rytmiä, ruokailun ja levon sekä monipuolisen ja riittävän liikunnan merkitystä lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen edellytyksenä. Lapsen kanssa pohditaan heidän hyvää oloaan edistäviä ja haittaavia tekijöitä. Lasta ohjataan toimimaan turvallisesti lähiliikenteessä.

Esiopetuksessa Loviisassa lasta kannustetaan ja ohjataan itsenäiseen toimintaan. Lapsen taitoa kysyä ja pyytää apua vahvistetaan. Aikuisen tulee auttaa lasta opastaen tekemättä hänen puolestaan asioita. Lapsen omatoimisuutta ja oman toiminnan ohjausta kehitetään. Lapsen on hyvä oppia olemaan oikeassa paikassa oikeaan aikaan.

Monilukutaito

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten viestien tulkinna ja tuottamisen taitoja. Monilukutaito sisältää erilaisia lukutaitoja, kuten peruslukutaidon, numeerisen lukutaidon, kuvalukutaidon ja medialukutaidon.

Monilukutaidon avulla tulkitsemme ympäröivää maailmaa. Monilukutaidon kehittyminen alkaa jo varhaislapsuudessa ja jatkuu koko elämän ajan. Esiopetuksessa tuetaan lapsen monilukutaidon kehittymistä yhteistyössä huoltajien kanssa.

Loviisassa pidetään tärkeänä, että monilukutaitoisiksi kehittyäkseen lapsi tarvitsee aikuisen mallia sekä rikasta tekstiympäristöä, lasten tuottamaa kulttuuria sekä lapsille soveltuvia kulttuuripalveluja, kuten elokuvia, leikkiloruja ja musiikkia.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Opetuksessa tutustutaan erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, palveluihin ja peleihin. Tieto- ja viestintäteknologian avulla tuetaan lapsen vuorovaikutustaitoja, oppimisen taitoja sekä vähitellen kehittyvää kirjoitus- ja lukutaitoa.

Teknologiaa voidaan käyttää työvälineenä toiminnassa tai tukena lapsen yksilöllisille tarpeille, mutta se ei koskaan korvaa vuorovaikutusta, läheisyyttä tai aistiherkkyyttä.

Osallistuminen ja vaikuttaminen

Esiopetuksessa kunnioitetaan lapsen oikeuksia tulla kuulluksi ja osallisuutta omaan elämäänsä vaikuttavissa asioissa. Esiopetuksessa tuetaan lapsen vähitellen kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja, esimerkiksi lasten kanssa luodaan ryhmän omat säännöt. Lapsia ohjataan yhteisvastuuseen mm. yhteisistä tavaroista huolehtimiseen.

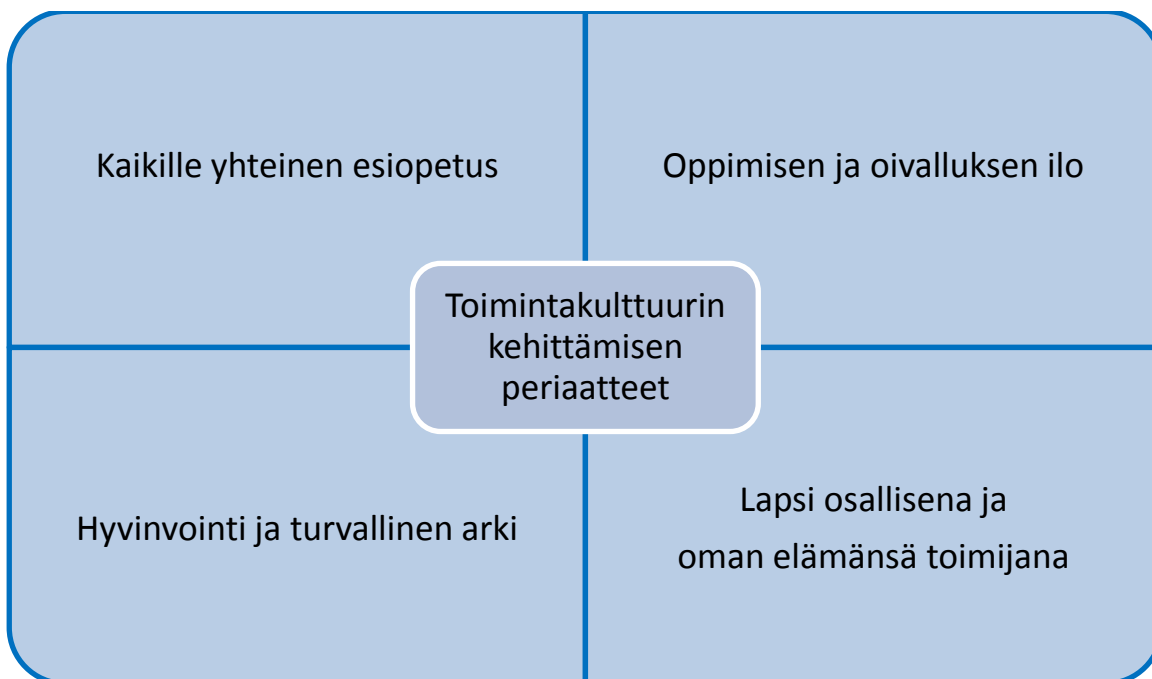
Esiopetuksen toimintaa suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhdessä lasten, esiopetuksen henkilöstön ja huoltajien kanssa. Loviisassa esiopetuksessa ollaan avoimia lapsista lähteville ideoille. Toiminta rakentuu sellaisten projektien ympärille, missä lapset pystyvät osallistumaan projektien etenemiseen. Toiminta on lapsilähtöistä, mutta aikuisjohtoista. Aikuisten suunnitelmat ovat joustavia. Niissä huomioidaan lasten kiinnostuksen kohteet ja muutetaan suunnitelmia tarpeen tullen.

3 Kasvua ja oppimista tukeva toimintakulttuuri

Toimintakulttuurilla tarkoitetaan esiopetuksen tapaa toimia. Loviisan esiopetuksen tavoitteena on luoda laadukasta toimintakulttuuria, joka edistää oppimista ja kasvamista sekä hyvinvointia. Sitä kehitetään yhdessä lasten ja heidän huoltajiensa kanssa.

Toimintakulttuuria kehitetään mm. kokeilemalla monipuolisia työtapoja, uusia ratkaisuja oppimisympäristöihin sekä kehittämällä ammatillista osaamista yhteistyöverkostoissa. Jatkuva itsearviointi sekä kehittäminen ovat luonteva osa esiopetuksen arkea.

3.1 Toimintakulttuurin periaatteet

Loviisassa toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat seuraavat periaatteet:

- **Kaikille yhteinen esiopetus**
Lähtökohtana on, että kaikille lapsille on saatavilla yhteinen ja tasapuolinen esiopetus. Jokainen lapsi voi toimia, kehittyä ja oppia omana ainutlaatuisena yksilönään sekä yhteisön jäsenenä. Jokaiselle lapselle suunnitellaan sopivia oppimisen haasteita sekä turvataan tarvittava kasvun ja oppimisen tuki. Lapsia ohjataan ottamaan muut huomioon ja kunnioittamaan toisen yksilöllisyyttä.

- **Oppimisen ja oivalluksen ilo**
Lapsia kannustetaan kokeilemaan, yrittämään ja erehtymään sekä havaitsemaan asioiden positiivisia puolia. Lapsia rohkaistaan opettelemaan erilaisia taitoja ja työtapoja omaan tahtiinsa.
- **Lapsi osallisena ja oman elämänsä toimijana**
Lapsilla on mahdollisuus ilmaista näkemyksiään ja mielipiteitään. Lasten ideoita ja aloitteita otetaan huomioon toiminnassa. Lapsia ohjataan ottamaan vastuuta heitä koskevissa asioissa.
- **Hyvinvointi ja turvallinen arki**
Avoin vuorovaikutus, keskinäinen kunnioitus, huolenpito ja välittämisen asenne toisia ja ympäristöä kohtaan näkyvät toiminnassa. Huomiota kiinnitetään terveisiin elämäntapoihin. Näihin kuuluvat liikunta, lepo, ruokailu ja hygienia. Lapsia ohjataan toimimaan turvallisesti oppimisympäristöissä.

3.2 Oppimisympäristöt esiopetuksessa

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan esiopetuksessa tiloja, paikkoja, välineitä, yhteisöjä ja käytäntöjä, jotka tukevat lasten kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta. Oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monitahoisia ja joustavia kokonaisuuksia. Ne tarjoavat mahdollisuuksia leikkiin, luoviin ratkaisuihin ja asioiden monipuoliseen tarkasteluun lapsia motivoivia ja toiminnallisia työtapoja käyttäen.

Loviisassa tavoitteena on oppimisympäristö, jossa välineet ovat helposti saatavilla. Hyvä oppimisympäristö on myös käytännöllinen ja toimintaan houkutteleva. Lapsella tulee olla rauhallinen, harmoninen ja turvallinen ympäristö. Tilojen on hyvä olla riittävän tilavat, jotta erilaiset työtavat, kuten esimerkiksi pienryhmätoiminta, on mahdollista. Tilojen on oltava myös viihtyisät, puhtaat ja terveet. Turvallisen oppimisympäristön ehtona on, että ammattitaitoisia aikuisia on riittävästi.

Loviisassa lapsella on oppimisympäristönä monipuolinen ja rikas luonto, jossa on mukana läheisesti meri, mäkiä, vihreyttä, maaseutua sekä rakennettua ympäristöä. Esiopetusta toteutetaan myös luontopedagogiikan keinoin. Esikouluissa on vaihtelevasti käytössä esimerkiksi Suomen ympäristökasvatusseuran Vihreä lippu, Suomen ladun metsämörri - ja metsävaeltajat -toiminta sekä Mannerheimin lastensuojeluliiton että Suomen partiolaisten toimintamateriaalia. Toiminnasta kerrotaan tarkemmin lukuvuosisuunnitelmassa.

Oppimisympäristöjen suunnitteluun ja kehittämiseen osallistuvat sekä lapset että henkilöstö.

3.3 Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheissa

Yhteistyön tavoitteena on, että esiopetus, varhaiskasvatus ja perusopetus muodostavat johdonmukaisen, lapsen kasvua ja oppimista tukevan jatkumon. Yhteistyöllä varmistetaan esiopetuksen laatua sekä vahvistetaan lasten ja huoltajien osallisuutta. Yhteistyön tulee olla suunnitelmallista. Yhteistyötä kehitetään ja arvioidaan säännöllisesti.

Henkilöstön keskinäinen yhteistyö esiopetuksessa on välttämätöntä opetuksen laadun ja esiopetusyhteisön hyvinvoinnin kannalta. Yhteistyö esiopetusyhteisön aikuisten kesken toimii samalla esimerkkinä lapsille. Lasten yhteistyötaitojen vahvistaminen on yksi keskeisistä esiopetuksen tavoitteista. Esiopetuksessa käytetään erilaisia yhteistyömuotoja ja pienryhmätoimintaa. Lapsia kannustetaan ja ohjataan toimimaan ryhmän jäsenenä ja kehittämään omia yhteistyötaitojaan. Lapsia kuullaan toiminnan suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin yhteydessä heille sopivalla tavalla.

3.3.1 Yhteistyö eri tahojen kanssa

Esiopetuksen henkilöstön yhteistyöllä lähiympäristön toimijoiden kanssa edistetään oppimisympäristöjen monipuolisuutta. Nämä kokemukset rikastuttavat ja avartavat lapsen esiopetuksen maailmaa.

Loviisan esiopetus tekee yhteistyötä eri tahojen kanssa. Näitä tahoja ovat esim. varhaiskasvatus, koulu, sosiaali- ja terveystoimi, kirjasto, kulttuuri ja vapaa-aikatoimi sekä seurakunta.

Yhteistyö Loviisan kaupungin kulttuuri – ja vapaa-aikatoimen kanssa on monipuolista. Liitteenä olevan Kulttuuripolkusuunnitelman mukaisesti esikoululaisilla on mahdollisuus esimerkiksi käydä kirjastossa tai kirjastoautossa. Myös vierailut Loviisan kaupungin museossa ovat mahdollisia. Vapaa-aikatoimi järjestää erilaisia tapahtumia esikoululaisille sekä tarjoaa apua eri liikuntalajien kanssa.

Porvoon seudun musiikkiopiston tarjoaa vuosittain esikoululaisille erilaisia musiikkiesityksiä sekä mahdollisuuden tutustua erilaisiin soittimiin.

Esikoululaisilla on mahdollisuus tutustua kirkon toimintaan ja kirkkoon rakennuksena sopimalla yhteistyöstä seurakunnan henkilökunnan kanssa.

3.3.2 Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön lähtökohtana on rakentaa huoltajien ja esikoulun välille luottamuksellinen ja avoin suhde. Toisia kunnioittava ja lämmin vuorovaikutus mahdollistaa toimivan yhteistyön, jossa myös lapselle syntyy turvallinen olo.

Huoltajat ovat päävastuussa lapsensa kasvattamisesta. Esiopetuksen tehtävänä on tukea huoltajia tässä kasvatustyössä. Erityisesti ryhmässä olemisen taitojen kehittämisessä esiopetuksen rooli on merkittävä.

Loviisassa huoltajien ja esiopetuksen välisiä yhteistyömuotoja ovat päivittäiset keskusteluhetket, vanhempainillat, wilmaohjelman viestit, tavoite – ja arviointikeskustelut sekä tutustumispäivät esikoulun arkeen. Huoltajien kanssa pyritään myös järjestämään erilaisia tapahtumia, retkiä, teemailtoja sekä juhlia jokaisen esikoulun suunnitelmiin sopivalla tavalla. Suunnitelmissa otetaan huomioon myös huoltajien suunnalta nousevia ideoita sekä hyödynnetään heidän asiantuntemustaan ja ammattitaitoaan erilaisiin asioihin.

Huoltajien kanssa käytäville keskusteluille varataan riittävästä aikaa. Keskusteluissa otetaan huomioon lapsen aiemmat kokemukset kasvuympäristöistä, kehityksestä, oppimisesta ja mielenkiinnon kohteista. Huoltajien kanssa käydään läpi lapsen kasvun ja oppimisen etenemisestä.

Syksyllä jokaiselle lapselle laaditaan yhteistyössä huoltajien kanssa lapsikohtainen esiopetussuunnitelma, johon kirjataan juuri hänen kasvulle ja kehitykselle räätälöidyt tavoitteet. Keväällä perheille järjestetään arviointikeskustelu, jossa pohditaan kulunutta esiopetusvuotta kokonaisuutena ja sekä syksyllä asetettuja tavoitteita ja niiden saavuttamista.

Syksyllä huoltajille tehdään kysely liittyen esiopetuksen toimintaan.

Huoltajien ja lasten palaute otetaan huomioon opetusta ja toimintakulttuuria kehitettäessä. Huoltajien mielipidettä esiopetukseen liittyvistä asioista kysytään päivittäisten keskustelujen lisäksi palautekaavakkeella loppukevällä.

3.3.3 Yhteistyö siirtymävaiheissa

Siirtyminen kotoa tai aiemmasta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kouluun ovat lapselle tärkeitä elämänvaiheita. Onnistunut siirtyminen edistää lapsen turvallisuuden tunnetta ja hyvinvointia sekä hänen kasvu- ja oppimisedellytyksiään. Siirtymävaiheiden käytäntöjen tulee olla suunnitelmallisia.

Tavoitteena on, että lapset ja huoltajat tutustuvat esi – ja alkuopetuksen oppimisympäristöihin, toimintaan ja henkilöstöön jo ennen opetuksen alkua.

On tärkeää, että opetuksen, oppimisen tuen sekä oppilashuollon järjestämisen kannalta keskeinen tieto siirtyy lapsen siirtyessä yksiköstä toiseen tai kouluasteelta toiselle.

Siirtyminen varhaiskasvatuksesta esiopetukseen

Loviisassa tulevat esikoululaiset tutustuvat esikoulun tiloihin ja henkilökuntaan esim. erilaisten vierailujen, yhteisten tapahtumien ja muun yhteistoiminnan kautta kunkin esikouluyksikön ja siihen kuuluvien varhaiskasvatusyksiköiden yhteisten suunnitelmien mukaisesti.

Huoltajilla on myös mahdollisuus tutustua esikoulun tiloihin ja henkilöstöön ennen esiopetuksen alkamista. Esiopetusta edeltävänä keväänä huoltajille järjestetään vanhempainilta tai muu vastaava tilaisuus, jossa esitellään esikoulua ja sen toimintatapoja. Samalla huoltajat saavat tietoa varhaiskasvatuspalvelusta, mikäli sellaiseen on tarvetta.

Tiedonsiirtämiseen järjestetään moniammatillinen siirtopalaveri, johon osallistuvat varhaiskasvatuksen puolelta esim. lastentarhanopettaja, esikoulunopettaja, kiertävä erityislastentarhanopettaja sekä esiopetuksen erityisopettaja.

Siirtyminen esiopetuksesta kouluun

Esikoulusta kouluun siirtyvien lasten tulee tutustua koulun tiloihin ja henkilöstöön erilaisten yhteistyötapojen kautta. Näitä ovat esimerkiksi yhteiset oppitunnit, tapahtumat ja tutustumispäivä. Jokainen esikoulu ja koulu suunnittelevat omat yhteistyötapaansa tarkoituksenmukaisiksi ja käytännöllisiksi niin lapsia kuin henkilöstöäkin palveleviksi. Yhteistyösuunnitelmat tulee kirjata lukuvuosisuunnitelmaan.

Loviisassa koulun aloittamista edeltävänä keväänä järjestetään huoltajille vanhempainilta, jossa kerrotaan huoltajille koulun aloittamiseen liittyvistä asioista.

Siirtymävaiheessa esiopetuksesta kouluun järjestetään myös moniammatillinen siirtopalaveri.

4 Esiopetuksen toteuttamisen perusteet

4.1 Monipuoliset työtavat

Ohjattu ja lasten omaehtoinen leikki sekä havainnolliset, lasten aktiivisuutta ja luovuutta edistävät työtavat ovat olennainen osa esiopetuksen toimintaa. Esiopetuksessa työtavat ovat sekä oppimisen väline että opettelun kohde.

Leikkiessään lapsi oppii ja hahmottaa maailmaa. Tämän vuoksi leikki eri muodoissaan on keskeistä esiopetuksessa.

Onnistumisen kokemuksilla ja kannustavalla palautteella tuetaan lapsen myönteisen itsetunnon kehittymistä. Tavoitteena on, että lapsen halu kokeilla ja opetella vahvistuu ja hänelle syntyy luottamus siihen, että hän pystyy oppimaan uutta.

4.2 Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena

Esiopetuksessa arvioinnin avulla suunnitellaan ja kehitetään opetusta ja tuetaan lapsen hyvinvointia, kasvua ja oppimista. Lapsilähtöisen toiminnan suunnittelemisen edellytyksenä on toiminnan arviointi. Arviointiin osallistuvat lapset, huoltajat ja henkilöstö. Arviointi esiopetuksessa on jatkuvaa.

Arviointi ja palaute otetaan huomioon toimintaa suunniteltaessa.

Esiopetuksen henkilöstön tulee tehdä itsearviointia tavoitteellisesti ja säännöllisesti. Jokaisen projektin tai teematyöskentelyn päätteeksi esikoulunopettaja arvioi omaa työtään: mitä projektissa tehtiin, miten tavoitteet saavutettiin, mitä voisi kehittää jatkossa. Loviisassa pidetään tärkeänä myös henkilöstön oman ammatillisuuden kehittämistä esimerkiksi koulutuksien ja ammattikirjallisuuden avulla.

Lapseen kohdistuvan arvioinnin tulee olla rohkaisevaa ja kannustavaa. Sen lähtökohtana ovat lapsen omat ja koko ryhmälle asetetut tavoitteet. Opettajan tehtävänä on seurata lapsen kehittymistä ja oppimista lapsen työskentelyn, käyttäytymisen ja oppimisen edistymisen näkökulmasta. Seuranta perustuu jatkuvaan havainnointiin sekä monipuoliseen dokumentointiin.

Esiopetuksessa kehitetään lapsen edellytyksiä itsearviointiin. Itsearviointin tavoitteena on lisätä lapsen ymmärrystä omasta oppimisprosessistaan, mikä rakentaa pohjaa lapsen myönteiselle kuvalle itsestään oppijana. Opettaja ohjaa lasta myös pohtimaan yhteisten tehtävien onnistumista. Lapsen oppimisen polun aikana vähitellen kehittyvä itsearviointitaito on osa oppimisen taitoja.

Lapsille annetaan lukuvuoden päätteeksi esiopetuksen osallistumistodistus.

4.3 Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet

Esiopetus on luonteeltaan eheytettyä opetusta, joka muodostuu eri laajuisista ja eri tavoin toteutetuista oppimiskokonaisuuksista ja opetukselle asetettavat yhteiset tavoitteet. Oppimiskokonaisuuksien kesto ja toteutustapa vaihtelevat valitun aihepiirin, tilanteen ja lasten oppimisen etenemisen mukaan.

4.3.1 Ilmaisun monet muodot

Lasta rohkaistaan käyttämään ilmaisun eri muotoja. Tavoitteena on saada elämyksiä taiteesta ja kokemuksia luovasta prosessista. Lapsen luovassa toiminnassa prosessi on tulosta tärkeämpi.

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	LOVIISASSA
Monipuolinen ja moniaistisen musiikillisen toiminnan tavoitteena on vahvistaa lasten kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin.	• laulut ja laulaminen • tanssi ja liike • soitto, oman musiikin luominen ja improvisointi • eri musiikkityyleihin ja soittimiin tutustuminen • tutustumista musiikin peruskäsitteisiin (taso, kesto, voima ja sointiväri)	• musiikin kuuntelu • paikallisten kulttuurintuojien tarjonnan hyödyntäminen mahdollisuuksien mukaan • Konsertti joka kouluun -tapahtuma vuosittain • Porvoonseudun musiikkiopiston esitykset
Lapsia innostetaan tekemään käsitöitä ja käyttämään erilaisia työvälineitä ja tekniikoita hyödyntäen omaa mielikuvitustaan.	• kovin ja pehmeiden materiaalien käyttö • erilaiset käsityötekniikat • lapset suunnittelevat ja valmistavat yhden pidempikestoisen käsityön	• kierrätysmateriaalin hyödyntäminen • luonnonmateriaalien käyttö
Lasten kuvallisen ajattelun ja kuvailmaisun kehittymistä tuetaan hyödyntämällä lasten kokemusmaailmaa ja kiinnostuksen kohteita.	• erilaiset kuvailmaisun tekniikat, välineet ja materiaalit • taiteen kokeminen tekemällä ja havainnoimalla • taiteen herättämien ajatusten ja tunteiden pohdinta, tulkinta ja sanoittaminen	• kierrätysmateriaalien hyödyntäminen • lasten töiden arvostaminen ja niiden käyttäminen on osa oppimisympäristöä • luontoon ja lähiympäristöön tutustuminen
Lapset saavat monipuolisia kokemuksia suullisesta ja kehollisesta ilmaisusta .	• monipuoliset ilmaisumuodot hyödyntäen musiikkia, loruja, runoja, lastenkirjallisuutta sekä lasten mielikuvitusta ja kokemusta • kielellä ja keholla leikkiminen ja viestiminen	• lapsiryhmän omat esitykset ja tuotokset • vuosittaiset teatteriretket

4.3.2 Kielen rikas maailma

Kieli on lapsille sekä oppimisen kohde että väline. Tavoitteena on vahvistaa lasten kiinnostusta ja uteliaisuutta puhuttua kieltä sekä lukemista ja kirjoittamista kohtaan.

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Edistetään lasten kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja. Lasten kielellinen tietoisuus kehittyy. Tuetaan lasten lukemaan ja kirjoittamaan oppimisen valmiuksia herkkyytasot huomioiden. Tuetaan lasten kulttuurisen ja kielellisen identiteetin kehittymistä. Vahvistetaan lasten kiinnostusta kieliin ja kulttuureihin.	• puhutun ja kirjoitetun kielen havainnoiminen, tutkiminen ja kokeileminen • tutustuminen kielen rakenteeseen (äänne, kirjain, tavu, sana) • runot, lorut ja lastenkirjallisuus • kielellä leikkiminen • puhumisen, kerronnan ja kuuntelun harjoittelu • lasten omien tekstien ja tarinoiden tuottaminen • monipuoliset vuorovaikutustilanteet • omaan sekä lähiympäristön puhuttuihin kieliin ja kulttuureihin tutustuminen	• toiminnallisuus ja liikkuminen oppimisen osana • kirjaston tai kirjastoauton käyttö ja hyödyntäminen • draama ja teatteri • kaksikielisenä kuntana huomioidaan ruotsin kieli ja sen kulttuuri mahdollisuuksien mukaan lapsen tasolla • aikuiset ovat kielikuvana lapsille

4.3.3 Minä ja meidän yhteisömme

Tavoitteena on edistää lasten mielenkiintoa yhteiskunnan, erityisesti lähiyhteisön toimintaan ja vahvistaa heidän osallisuuttaan toimintaympäristössään. Opetuksessa tuetaan lasten eettisen kohtaamisen ja ajattelun taitoja sekä tunnetaitojen kehittymistä.

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Ohjataan lapsia havainnoimaan nykyisyyttä ja eläytymään historiallisiin tapahtumiin ja tilanteisiin.	- tutustutaan johonkin lähiympäristön historialliseen kohteeseen tai henkilöön havainnollisesti ja moniaistisesti eri ilmaisumuotoja hyödyntäen - juhlat, juhlaperinne, kertomukset - perinneleikit ja -laulut	- suomalaiseen kulttuuriin kuuluvien juhlien vietto - huomioidaan Loviisan kaupungin omat historialliset kulttuurikohteet
Edistetään lasten mielenkiintoa yhteiskunnan ja lähiyhteisöjen toimintaan ja vahvistetaan heidän osallisuuttaan.	- keskustellaan lapsia kiinnostavista lähiyhteisön ja yhteiskunnan ajankohtaisista asioista - tutustutaan mediaan ja tuotetaan sitä leikinomaisesti - laaditaan ja kehitetään yhdessä lapsiryhmän sääntöjä - tutustutaan lasten oikeuksiin	- mediakasvatus - toiminnan yhteissuunnittelu lasten kanssa - lasten oikeuksien päivän vietto - tutustutaan eri ammatteihin - vuosittainen valtakunnallinen Kodin ja koulun päivä - vierailut esim. hoivakoteihin, muihin vastaaviin paikkoihin
Eettisen kasvatuksen avulla vahvistetaan lasten myönteistä minäkuva ja itsetuntoa. Ohjataan lapsia tunnistamaan omia tunteitansa sekä toimimaan ystävällisesti ja vastuullisesti. Ohjataan lapsia ratkaisemaan keskinäisiä ristiriitojaan rakentavasti.	- eettinen kasvatus liitetään arkeen ja käytännön tilanteisiin, joihin liittyy eettisiä valintoja ja tunteita - keskustellaan lasten kanssa ja pohditaan ystävyyttä, toisten kunnioittamista, erilaisuutta, ilon ja pelon aiheita, oikean ja väärän erottamista sekä tyttöinä ja poikana olemiseen liittyviä käsityksiä	- tunnetaitojen opettelu - hyvät käytöstavat - turvallisuus - elämänilo - vastuun ottaminen omista ja toisten asioista
Katsomuskasvatuksen avulla autetaan lapsia ymmärtämään ja kunnioittamaan erilaisia katsomuksellisia perinteitä, tapoja ja käsityksiä. Rohkaistaan lapsia pohtimaan elämänskysymyksiä yhdessä toisten lasten kanssa. Annetaan lapsille mahdollisuus tulla kuulluksi katsomuksellisissa	- tutustutaan lapsiryhmässä olevien lasten uskontoihin ja katsomuksiin sekä niihin liittyviin tapoihin ja perinteisiin - uskonnottomuutta tarkastellaan muiden katsomusten rinnalla - katsomuskasvatus liitetään arjen asioihin, juhliin ja ajankohtaisiin tapahtumiin, joilla on uskonnollista tai katsomuksellista merkitystä	

elämäkysymyksissä. Vahvistetaan lasten valmiuksia ymmärtää uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä sanoja ja käsitteitä.	• annetaan tilaa lasten kysymyksille ja pohdinnoille	
--	--	--

4.3.4 Tutkin ja toimin ympäristössäni

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Lapset saavat oivaltamisen ja oppimisen iloa matemaattisen ajattelun kehittyessä. Vahvistetaan pohjaa lasten matemaattisen ajattelun kehittymiselle ja matematiikan oppimiselle. Tuetaan lasten avaruudellisen hahmottamisen kehittymistä.	• arjessa ja lähiympäristössä esiintyvät matemaattiset ilmiöt havainnollisesti ja yhdessä tehden • lasten taitojen mukaan lukukäsite, lukusana, numeromerkit ja lukujonot • luokittelu, vertailu ja ongelmanratkaisu • muistia kehittävät leikit ja tehtävät • sijainti- ja suhdekäsitteiden opettelu leikkien ja liikkuen • rakentelu, askartelu ja muovailu • muodot, niihin tutustuminen ja niiden nimeäminen • mittaamisen harjoittelu	• toiminnallisuus, liikkuminen, leikki ja aistien käyttö opetuksen osana erilaisissa oppimisympäristöissä • rahaan tutustuminen • tutustuminen aikaan esim. vuodenaajat, kuukaudet, viikonpäivät, vuorokaudenaajat, kello
Ympäristökasvatuksen avulla tuetaan lasten ympäristöherkkyyden ja luontosuhteen kehittymistä. Tarjotaan lapsille luontokokemuksia ja rakennetaan pohjaa kestäväälle elämäntavalle.	• retket luontoon ja lähiympäristöön • kasveihin, eläimiin ja luonnon ilmiöihin tutustuminen ja niiden tutkiminen eri aistien ja havaintovälineiden avulla • syy-seuraussuhteiden pohdinta ja päätelmien tekeminen • luonnonsuojeluun tutustuminen ja ympäristöstä huolehtiminen	• säätilojen seuraaminen • kierrätys • ilon kokeminen luonnossa • leikki ja kokemukset luonnossa • eri sisältöalueiden yhdistyminen luonnossa toimimalla
Tutustutaan tutkivaan työtapaan ja teknologisiin ratkaisuihin.	• lapset keksivät, askartelevat ja rakentavat erilaisia rakenteita eri materiaaleja hyödyntäen • arjen ja oppimisympäristön teknologiaan tutustuminen, laiteiden ominaisuudet ja toiminta	• pienet tutkimukset ja kokeilut

4.3.5 Kasvan ja kehityn

Itsestä huolehtiminen ja siihen liittyvät arjen taidot ovat osa esiopetuksen tavoitteena olevaa laaja-alaista osaamista. Kehittyäkseen tällä osaamisen alueella lapset tarvitsevat kokemuksia, tietoja ja pohdintaa, joiden pohjalta heidän arvostuksensa ja taitonsa voivat vähitellen kehittyä.

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Lapset saavat monipuolisia liikuntakokemuksia, kokevat liikkumisen iloa ja alkavat ymmärtää liikkumisen yhteyden terveyteen ja hyvinvointiin. Lasten motoriset taidot kehittyvät. Lasten kehonhallinta ja taito hahmottaa omaa kehoansa vahvistuu. Jokainen lapsi saa mahdollisuuksia osallistua ja onnistua.	• motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) ja hienomotoristen taitojen harjoittelu • ohjattu liikkuminen ja mahdollisuus omaehtoiseen liikkumiseen sekä sisällä että ulkona	• päivittäinen liikkuminen arjen tilanteissa ja paikallaan olemisen vähentäminen • keväinen liikuntatapahtuma ”Jippo” • Liikkuva koulu • liikkuminen eri ympäristöissä kaikkina vuodenaikoina
Lasten kanssa tutustutaan terveelliseen ruokaan ja sen merkitykseen hyvinvoinnille. Lapsia ohjataan kohtuulliseen kuluttamiseen.	• suomalaisen ruoka- ja tapakulttuuriin tutustuminen, jonka lisäksi tutustutaan johonkin muuhun ruoka- ja tapakulttuuriin kotien asiantuntemusta hyödyntäen • tutkitaan lasten kanssa yhdessä lapsiin kohdistuvia mainoksia • kuluttajakasvatus	• päivittäinen, yhdessä nautittu, terveellinen, monipuolinen ja ohjattu esiopetusruokailu • lasten kanssa pohditaan kohtuullista ja vastuullista kuluttamista • mediakasvatus
Lapsia ohjataan ymmärtämään liikkumisen, levon ja hyvien ihmissuhteiden merkitystä hyvinvoinnille ja terveydelle. Lasten sosiaaliset taidot kehittyvät.	• yhteiset pohdinnat terveydestä ja lasten mahdollisuuksista vaikuttaa omaan hyvinvointiinsa • toisen huomioonottamisen, tunteiden tunnistamista ja niiden hallintaa harjoitellaan arjen tilanteissa aikuisen tuella	• mahdollisuus rentoutumiseen tai lepoon sekä liikkumiseen esiopetuspäivän aikana • lapsen oman mielen ja kehon viestien tunnistamista ja ymmärtämistä • tunnetaitojen opettelua
Lapset saavat tietoa oikeudestaan turvalliseen elämään, arvostavaan kohteluun ja koskemattomuuteen. Tuetaan lasten turvallisuuden tunnetta, annetaan heille valmiuksia pyytää ja hankkia	• lapsia rohkaistaan hakemaan apua ongelmatilanteissa sekä kiusaamista havaitessaan että kohdatessaan • lasta kannustetaan kertomaan huolistaan • lähiliikenteessä liikkumisen sääntöjen harjoittelu	• turvakasvatus • liikennekasvatus • mediakasvatus

apua sekä toimia turvallisesti arjen tilanteissa.		
--	--	--

4.4 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä

Kaikkien lasten esiopetuksessa noudatetaan samoja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia esiopetuksen yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita. Lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet otetaan esiopetuksessa huomioon. Esiopetuksen tavoitteena on tukea jokaisen lapsen kieli- ja kulttuuri-identiteetin kasvua sekä opettaa lapsia kunnioittamaan eri kieliä ja kulttuureja. Erityisenä tavoitteena on tukea kaksi- ja monikielisten lasten eri kielten taitoa.

Esiopetuksessa tuetaan vieraskielisten ja monikielisten lasten kielitaidon sekä identiteetin ja itsetunnon kehittymistä. Suomen kielen taidon kehittymistä edistetään kielitaidon eri osa-alueilla lasten tarpeista ja edellytyksistä lähtien sekä ohjatusti että esiopetuksen arjessa.

4.4.1 Suomi toisena kielenä esiopetuksessa

Kieli on ilmaisun ja ajattelun väline, jolla on merkittävä rooli niin vuorovaikutuksessa, oppimisessa kuin kulttuuriin kasvamisessa. Kieli alkaa kehittyä jo varhain vauvaiässä ja suhteessa toisiin ihmisiin. Kielellä on keskeinen merkitys, kun lapsi oppii kulttuurisia ja sosiaalisia tapoja sekä viestintämalleja.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) todetaan, että maahanmuuttajalasten esiopetuksella tuetaan suomen kielen ja mahdollisuuksien mukaan lapsen äidinkielen kehittymistä sekä mahdollisuutta kasvaa kahteen kulttuuriin. Lisäksi esiopetuksessa tehdään lapselle esiopetuksen oppimissuunnitelma, jota ennen on kerätty tietoa lapsen kielellisistä taidoista, puhumisesta ja kuullun ymmärtämisestä.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa kasvattaja kerää säännöllisesti tietoa lapsen suomen kielen taidoista. Loviisassa on käytössä ”Suomen kielen oppimisen seuranta”- lomake jo varhaiskasvatuksessa. Lomake annetaan tiedoksi esikouluopettajalle, joka voi täydentää lomaketta ja antaa sen eteenpäin lapsen siirtyessä kouluun. Lomake on opetussuunnitelmassa liitteenä. Kun lapsella on toinen äidinkieli, yhteistyö ja tiedonsiirto ovat tärkeitä nivelvaiheessa varhaiskasvatuksesta esiopetukseen. Loviisassa on käytössä erillinen materiaali Maahanmuuttajalapsi Loviisassa, johon on kirjattu Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa, opetuksen tavoitteet, sisältö ja menetelmät.

S2 –opetus on eri kieli- ja kulttuuritaustaisille lapsille annettavaa suomen kielen tavoitteellista ja säännöllistä opetusta. Se on arjessa tapahtuvaa lasten toiminnan ohjausta. Opetuksen lähtökohtina ovat lapsilähtöisyys, toiminnallisuus ja leikki. Virikkeellinen oppimisympäristö ja aktiivinen aikuinen motivoivat ja tarjoavat monipuolisia mahdollisuuksia suomen kielen harjoitteluun. Kaikissa opetustilanteissa aikuisen tulee käyttää mahdollisimman hyvää ja selkeää kieltä sekä avata uusia käsitteitä lapsille. Jokaisella aikuisella on velvollisuus opettaa suomen kieltä. Eri kieli- ja kulttuuritaustaisille lapsille järjestetään mahdollisuuksien mukaan omia strukturoituja, tasoltaan kullekin lapselle sopivia S2-opetustuokioita. S2- opetuksen tehtävänä on kehittää lapsen suomen kielen taitoa niin, että hän pystyy ilmaisemaan itseään, ymmärtää ja tulee ymmärretyksi erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Tavoitteena on, että lapsi oppii arkielämän perussanastoa ja käyttää sitä luontevasti eri tilanteissa. Sanavaraston kartuttaminen, käsitteiden harjaannuttaminen, toimintaohjeiden ymmärtäminen ja noudattaminen ovat S2-opetuksen keskeisiä sisältöjä.

Pedagogisessa suunnittelussa huomioidaan, että kaikki tilanteet ovat oppimistilanteita, ja että kaikilla aikuisilla on pedagoginen vastuu. Pedagoginen suunnittelu ja toteutus näkyvät sekä arkisissa rutiineissa että opetuksessa. Aikuinen käyttää lasten kanssa toimiessaan hyvää arkikieltä (selkokieltä), jaksottaa puhettaan ja antaa ohjeita yksi kerrallaan. Kodin ja esikoulun välisellä yhteistyöllä on keskeinen tehtävä lapsen opettellessa uuden kielen.

4.4.2 Maahanmuuttajalapsi Loviisassa

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan maahan pysyvässä tarkoituksessa muuttaneita. Maahanmuuttajia ovat siten turvapaikanhakijat, pakolaiset, paluumuuttajat, siirtolaiset tai muista syistä Suomeen tulleet ja Suomessa syntyneet maahanmuuttajataustaiset lapset.

Alle 18-vuotiaat maahanmuuttajat kuuluvat perusopetuslain piiriin. Vakinaisesti Suomessa asuvien maahanmuuttajalasten oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna kun he täyttävät 7 vuotta ja päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 10 vuotta.

On tärkeää, että maahanmuuttajataustaiset lapset jatkavat myös oman äidinkieltensä opiskelua. Oman äidinkielen hyvä hallinta on pohja ajattelutaitojen kehittymiselle sekä muiden kielten oppimiselle ja tasapainoisen tunne-elämän kehittymiselle. Kuntia ei ole velvoitettu antamaan oman äidinkielen opetusta, eikä maahanmuuttajaoppilaan ole pakko siihen osallistua. Oman äidinkielen opetus on perusopetusta täydentävää opetusta.

Suomi toisena kielenä – opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan suomen kielen taitoa niin, että hän pystyy opiskelemaan ikä- ja taitotasoaan vastaavassa yleisopetuksen ryhmässä.

Lapsi oppii puhumaan suomea melko nopeasti. Arkikieli kehittyy 2-5 vuodessa, mutta syvälliseen akateemiseen opiskeluun riittävän suomen kielen taidon oppiminen kestää yleensä 5- 7- vuotta. Tämän takia vieraskieliset oppilaat tarvitsevat mahdollisesti S2- opetusta koko perusopetuksen ajan.

5 Lapsen kasvun ja oppimisen tuki

Esiopetukseen osallistuvat lapset kuuluvat perusopetuslain mukaisen kasvun ja oppimisen tuen piiriin. Lain mukaan lapsilla on oikeus saada riittävää tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Lapsen kasvun ja oppimisen tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Varhaisen tunnistamisen sekä kasvun ja oppimisen tuen tehtävänä on ehkäistä oppimisvaikeuksia sekä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä.

Monipuolista palautetta ja oppimisesta koottua tietoa käytetään suunnitelmallisesti lasten kannustamiseen ja ohjaamiseen. Tällä tehdään oppimisen edistyminen lapsille näkyväksi.

Periaatteena on, että tuen tarve arvioidaan, ja sitä koskevat ratkaisut ja perusopetuslain mukaiset päätökset tehdään mahdollisimman pian esiopetuksen alettua. Usein lapsen tuen tarve on havaittu jo ennen esiopetuksen alkamista. Esiopetuksen, lapsen aiemman varhaiskasvatuksen, neuvolan ja huoltajien yhteistyöllä turvataan lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen jatkumoa. Tietoa lapsen mahdollisesti ennen esiopetusta saamista tukitoimista hyödynnetään esiopetuksessa.

Tuki annetaan lapselle omassa esiopetusryhmässä erilaisin joustavin järjestelyin. Mikäli lapsi käyttää esiopetuksen lisäksi muita varhaiskasvatuspalveluja, esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen henkilöstö tekee yhteistyötä lapsen kasvun ja oppimisen tukeen liittyvissä asioissa.

Opetus ja kasvatustulee järjestää yhteistyössä huoltajien kanssa siten, että jokainen lapsi saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Kaikille huoltajille on hyvä kertoa tuen mahdollisuudesta ja sen keskeisistä periaatteista. Lapset osallistuvat yhteistyöhön tarkoituksenmukaisella, heille sopivalla tavalla.

Esiopetuksen henkilöstön on tärkeää olla yhteydessä huoltajaan heti, kun lapsella ilmenee kehityksen tai oppimisen ongelmia tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa. Huoltajalle annetaan riittävästi tietoa esimerkiksi lasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojen saannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Huoltajaa kannustetaan tukemaan osaltaan lastaan tavoitteiden saavuttamisessa. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä lapsen ja huoltajan kanssa. Huoltajien on hyvä tietää, että he tai lapsi eivät voi kieltäytyä kasvun ja oppimisen tuen vastaanottamisesta, eikä heidän suostumustaan tarvita tuen tarpeen arviointiin ja tuen suunnitteluun. Lapsi voi tarvita myös yksilökohtaisen oppilashuollon tukea. Tämä perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää huoltajan suostumusta.

Loviisassa on käytössä Oppilaan tuen ja oppilashuollon käsikirja. Tässä käsikirjassa kerrotaan tarkemmin lapselle annettavasta tuesta ja sen käytännöistä. Käsikirja on opetussuunnitelmassa liitteenä.

6 Oppilashuolto

Lasten kehitysympäristön ja esiopetuksen toimintaympäristön muutosten myötä oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa esiopetuksen perustoimintaa. Oppilashuolto liittyy kiinteästi esiopetuksen tehtävään edistää lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edellytyksiä. Oppilashuoltotyötä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus.

Lapsella on oikeus saada maksutta oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Esiopetuksen oppilashuolto koskee myös pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevia lapsia. Oppilashuollolla tarkoitetaan lapsen hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa esiopetusyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko esiopetusyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi lapsilla on oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen lapseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Esiopetuksen oppilashuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa.

Loviisan kaupungissa Opiskeluhuollon ohjausryhmä on laatinut yhteisin pohjan/mallin koulukohtaisille opiskeluhuoltosuunnitelmille Opetushallituksen 3.3.2014 määräyksen perusteella. Syksyllä koulut päivittävät ja keväällä arvioivat suunnitelmiaan ja lähettävät ne Opiskeluhuollon ohjausryhmälle, joka vastaa koulutuksen järjestäjän opiskeluhuolto kokonaisuuden suunnitelmista, ohjauksesta ja arvioinnista.

Loviisassa on käytössä Oppilaan tuen ja oppilashuollon käsikirja, joka on lähetetty kaikkiin kouluihin ja se on saatavissa myös sähköisessä muodossa. Käsikirja on opetussuunnitelmassa liitteenä.

Loviisassa kokoontuvat erityisopetuksen tiimit, jotka kokoontuvat säännöllisesti ja pitävät huolta siitä, että toiminta on yhtenäistä koko kunnassa.

7 Liitteet